

Hanken måste säkra undervisning och forskning på svenska

HUR SÄKERSTÄLLA ATT VI HAR svensk-kunniga forskare och lärare i framtiden? Detta är en fråga som ställs allt oftare inom de svensk- och tvåspråkiga universiteten i Finland, även inom Hanken.

Enligt många mätare klarar sig Svenska handelshögskolan mycket väl i såväl nationella som internationella sammanhang. Enligt Finlands Akademis senaste rapport (Tieteen tila, 2023) så har Hanken det högsta globala akademiska inflytande-indexet (det så kallade top-10-indexet, en central indikator på forskningsmässig kvalitet) bland Finlands tretton universitet. Högskolans magisterprogram rankades nyligen som nr 57 globalt och nr 3 i Norden av Financial Times (2024).

Svenska handelshögskolan har det nationella ansvaret för att det utbildas ett tillräckligt antal ekonomer med kunskaper i svenska för landets behov, och enligt den senast tillgängliga enkäten riktad till de personer som utexaminerades för fem år sedan så var hankeiterna – varav den stora majoriteten hade avlagt sin examen på svenska – de mest nöjda i landet med sin utbildning.¹

BAKOM DE POSITIVA SIFFRORNA ser man dock en utveckling som är oroväckande, såväl inom Hanken som vid andra universitet

Ingmar Björkman
är rektor för Svenska
handelshögskolan.

i landet. I dag har något mindre än hälften av professorerna och lektorerna på Hanken svenska som modersmål, medan andelen är ännu lite lägre om man inkluderar även postdoktorala forskare och arbetslivsprofessorer. Men om man granskar åldersfördelningen så är dock situationen en helt annan: nästan 90 procent av professorerna och lektorerna vid Hanken som är födda 1964 eller senare har svenska som modersmål, medan motsvarande siffra bland de som är födda 1985 och senare är drygt 30 procent.

Även om många av de anställda som inte har svenska som modersmål talar en utmärkt svenska och även undervisar på svenska, så kommer den förestående pensioneringen av seniora lärare och forskare att leda till en situation där det blir allt viktigare för högskolan att försäkra sig om dess förmåga att handha undervisning på svenska. Ett mycket viktigt element är att universitetet uppmuntrar och stöder forskare och lärare (och även doktorander)

med andra modersmål än svenska att förkovra sina kunskaper i språket, men enligt min åsikt gäller det även att säkerställa den akademiska återväxten bland personer som redan har starka kunskaper i svenska.

Rekryteringsbasen för lärar- och forskartjänster inom de svensk- och tvåspråkiga universiteten består av dagens och morgondagens doktorander. Medan de svenskspråkiga utbildningarna inom ekonomi på kandidat- och magisternivå har ett högt söktryck så söker sig svensk- eller tvåspråkiga ekonomie magistrar inte till ekonomie doktorsutbildning i tillräcklig grad för att säkra återväxten inom fältet. Hög efterfrågan på svenskkunniga ekonomie kandidater och magistrar i kombination med liten doktorandfinansiering och bristande kunskap om forskaryrkets positiva sidor gör det svårt att attrahera högt kvalificerade doktorander till såväl Hanken som andra universitet. Under åren 2021–24 hade endast drygt 15 procent av de nya doktoranderna vid Hanken svenska som modersmål.

VAD KAN DÅ GÖRAS? Vi vet att studerande kan attraheras till en akademisk karriär genom att engageras i forskning och undervisning redan under magisterstudierna, men inom nuvarande strukturer finns det ytterst snäva budgetmedel för rekrytering av timassistenter och få möjligheter att anställa magisterstuderanden inom forskningsprojekt finansierade av till exempel Finlands Akademi eller EU.

En möjlighet kunde vara att stiftelser skulle stöda universitet finansiellt så att dessa kunde rekrytera begåvade svenskkunniga studerande för arbete inom forskning och högre utbildning, med en tillräcklig kompensation i förhållande till externa alternativ. En dylik satsning kunde väcka intresse för forskarbanan bland svenskkunniga ekonomie magistrar och därigenom förbättra

den fortsatta tillgången på högt kvalificerade ekonomie doktorer som kan undervisa och handleda på svenska i Finland.

Sedan gäller det också att forskarstuderande erbjuds tillräckligt bra ekonomiska villkor för att begåvade ekonomer skall välja doktorandstudierna framför andra karriärmöjligheter. Fastän det nog är viktigt att poängtera att forskarstudierna är en investering för framtiden (inom akademien eller t.ex. inom näringslivet) så bör villkoren vara tillräckligt attraktiva. Doktoranderna bör erbjudas tillfredsställande löner och/eller stipendier som möjliggör heltidsstudier med en skälig levnadsstandard medan de arbetar med sin doktorsavhandling.

Man kan även argumentera för att det bör finnas möjligheter för ambitiösa individer att kombinera doktorandstudier med att arbeta åtminstone delar av doktorandperioden på deltid inom näringslivet eller andra sektorer och därigenom såväl säkerställa bättre ekonomiska villkor som en fruktbar växelverkan mellan forskning och praktik. Sedan måste naturligtvis den doktorandutbildning som erbjuds vara av högsta möjliga internationella nivå för att förbereda de nytexaminerade doktoranderna för post-doc-skedet av deras karriärer.

SLUTLIGEN TYCKER JAG det är viktigt att den allmänna diskursen gällande den akademiska banan är sådan att det lockar lämpliga personer att söka sig till området. De akademiska vetenskaperna är i dag i Finland på en hög internationell nivå och våra studerande erbjuds en högklassig forskningsbaserad utbildning. Det gäller för oss att nu vidta de nödvändiga åtgärderna för att säkerställa att så även är fallet för kommande generationer.

¹<https://www.hanken.fi/sv/news/hankenalumner-ar-nojdast-i-landet-med-sin-utbildning>